

A helyszíni kihallgatás kriminalisztikai fejlődésfolyamata hazánkban

The criminalistic development of on-site interviews in Hungary

Girhiny Kornél

tanársegéd, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
girhiny.kornel@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja bemutatni a helyszíni kihallgatás hazai fejlődéstörténetét és megalapozni jövőbeni fejlődési irányait.

Módszertan: A szerző a magyar nyelvű szakirodalom és a jogszabályi változások széles körű elemzésével, továbbá az egyes esettanulmányok vizsgálatával dolgozza fel a témakört.

Megállapítások: Sokáig viták tárgyát képezte az is, hogy egy önálló módszerről beszélhetünk-e, később pedig, hogy önálló eljárási cselekmény-e a helyszínelés. Időnként még az elnevezése is vita tárgyát képezte, míg végül helyszíni kihallgatásként foglalták törvénybe. Számos kriminalista kiemelkedő tevékenysége révén napjainkra egy olyan kombinált bizonyítékforrást sikerült alkotni, amely a személyi bizonyítás adta lehetőségek valóságtartamát tudja tárgyi környezetben visszaigazolhatóan érvényesíteni.

Érték: A jövőbeni kutatások, vizsgálatok főbb irányai a felhasználhatóság, a dokumentációs lehetőségek, a racionált alkalmazhatóság, a bizonyító erő, mivel nem egy kialakult és stagnáló fogalomról, hanem egy innovatív krimináltaktikai módszerről beszélünk.

Kulcsszavak: kriminalisztika, krimináltaktika, helyszíni kihallgatás, helyszínelés

Abstract

Aim: The aim of the study is to present the history of the development of on-site interviewing in Hungary and to lay the foundations for its future development.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024. 01. 18. Elfogadás: 2024. 05. 02.

Methodology: The author elaborates on the topic through an extensive analysis of the Hungarian literature and legislative changes, as well as by examining individual case studies.

Findings: For a long time, it was also debated whether forensics was a separate method, and later whether it was a separate procedural act. At times, even its name was debated, until it was finally enshrined in law as a ‘helyszíni kihallgatás’ (on-site interview). Nowadays, thanks to the outstanding work of many criminalists, a combined source of evidence has been created which can validate the veracity of the possibilities offered by personal evidence in a material context.

Value: The main directions of future research and studies are usability, documentation possibilities, rational applicability and evidential power, as we are not talking about an established and stagnant concept, but about an innovative method of criminalistics tactics.

Keywords: criminalistics, criminalistics tactics, on-site interview, forensic

Bevezetés

Az emberiség utóbbi száz éve a tudomány és a tudományos megismerés ismeretanyagát tekintve egészen biztosan jelentősebb fejlődést indikált a tudományos fejlődést tekintve, mint az azt megelőző ezer év. Az egykor ismeretes általános tudás fogalma gyakorlatilag eltűnt, hiszen a tudományterületek fejlődésével egyre nagyobb ismeretanyag keletkezett, és a szakterületi specializáció mértékét az egyén már nem tudta követni. A társadalomtudományi fejlődési folyamat mellett ebben az időszakban robbant be a természettudomány, ami exponenciális fejlődésen ment keresztül (Girhiny, 2015). A nagy mennyiségben megjelenő ismeretanyag szükségszerűen magával hozta a szakosodást, és ezáltal különféle tudományterületek alakultak ki, vagy alakultak át. A tudományok tagozódásával járt az a jelenség is, hogy ezen szakterületek erősen eltávolodtak egymástól, minden szakterület a saját tudományával foglalkozott, és az ideologizált cél (ilyenek voltak a világháború fegyverei, az atombomba vagy egy mesterséges biológiai fegyver) ezt a szakadékot tovább mélyítette. Hosszú időnek kellett eltelnie addig, amíg a tudományterületek ismereteinek egymásra épülését felismerte az emberiség, és nem csupán például a fegyverkezésben, hanem az orvoslásban is alkalmazni kezdték például a robotikát (gondoljunk itt egy elvesztett végtag ily módú pótlására), így állítva az egyén szolgálatába a modern orvoslást, vagy napjainkban az e-nyomozást (Nyitrai, 2018).

Ez az elv az, melynek társadalmilag egyik kiterjesztettebb megfogalmazása a közszolgálat, amely több egyén érdekeit egyesítve közösségi szintre emelte

azokat az értékeket, melyeket erre érdemesnek tartott. Ezen gondolatok mentén fejlődött a társadalom és a tudomány, és ennek eredményeképpen jelent meg az 1880-as évektől egy új szakterület, a kriminalisztika (Girhiny, 2016; Angyal, 2016).

A kriminalisztika

A kriminalisztika kialakulását sokan egyszerűen Hans Gross 1893-ban kiadott munkájához kötik (Gross, 1893), ami alapjában véve tévedés, ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy maga a kriminalisztika kifejezés itt jelenik meg először, annak ellenére, hogy a fogalmon belüli tartalmi összetevők folyamatosan fejlődtek. Ne feledjük, hogy például Purkyne (cseh piarista pap, tudós polihisztor) 1823-ban kiadott orvosi munkájában már kilenc főcsoportba sorolta az ujjnyomokat, vagy azt, hogy Teichmann 1853-ban kidolgozta a nyomokban talált vérszenyveződés kimutatásának módszerét (Lakatos, 2005). Több olyan kriminalisztikai módszerként használt cselekményt ismerünk, melynek kialakulását egyesek a jogfejlődési folyamathoz, mások pedig a kriminalisztika fejlődéséhez sorolnak (elég csak a kihallgatásra gondolnunk, melynek eljárásjogi megjelenése nem azonos magának a módszernek a kialakulásával, elegendő csupán, ha a királyi audienciát tekintjük elődnek, vagy még bonyolultabb, ha a papi audienciát). Ennek megfelelően vizsgálom tanulmányomban a helyszíni kihallgatás kialakulását, annak jelentősebb kialakulási sarokpontjain keresztül a kriminalisztika rendszerén belül (Fenyvesi, 2004). Jelen tanulmány gondolatiságában kriminalisztikának azt a multidiszciplináris bűnügyi tudományt tekinti, amely a hatályos jogi szabályozásnak megfelelően tudományosan megalapozott eszközöket, módszereket és eljárásokat dolgoz ki a felderítés és a bizonyítás, valamint a bűncselekmények megelőzése érdekében.

A helyszíni kihallgatás, kialakulási folyamata

Az 1800-as évek harmadik harmadában a helyszíni kihallgatás mint kriminalisztikai módszer ismeretlen volt¹ (Kosutány, 1890), ekkortájt terjedt el a szemle,

¹ Mihály szerb fejedelem gyilkosai az elkövetést követően egy nagy kiterjedésű, erdővel fedett helyszínen elrejtik fegyvereiket egy fá odvába – saját elmondásuk szerint. A vizsgálatot végző bíró ebben az esetben szemlét rendel el, azonban a szemle keretein belül a gyanúsítottakat nem viteti ki a helyszínre, hogy egy helyszíni kihallgatás során megmutassák, hol vannak a fegyverek, hanem hosszasan kutatják a fegyverek hollétét.

amelyet gyakorlatilag a hatóság bármely helyszíni tevékenységére alkalmaztak. Ez az állapot gyakorlatilag – lévén egységes nyomozati utasítás és jogszabály van érvényben² – az 1950-es évekig fennál. Az első jelentősebb változást az okozza, hogy az I. Bűnvádi perrendtartás hatályát veszti, és a kialakult történelmi helyzetben a Szovjetunió hatalmi szerepét kiterjesztve egyre nagyobb hatást gyakorolt hazánkra rendőrszakmai szempontból is.³ A hazai kriminalisztikai tanulmányok így rendszerszempontból a szovjet mintára készültek, melynek eredményeként a helyszíni kihallgatás is egy új fejlődési impulzust kapott. A helyszíni kihallgatás a tárgyaló időszak alatt egy komoly fejlődési folyamaton ment át, és az első jelentősebb írásban (Székely, 1953) itt jelenik meg önálló eljárási cselekményként mint helyszínelés. Az alkalmazhatóságát ekkor kizárólagosan bizonyítási céllal tudták használni (Székely, 1953) Ettől az időszaktól kezdve, igaz olykor helyszínelésként, olykor nyomozási kísérletként és olykor szemleként, azonban tartalmilag a mai értelemben vett helyszíni kihallgatást végezték a bűnügyi szakemberek. Mindaddig, míg az előző szabályozó a szemle részeként egyfajta kihallgatási technikaként használta a helyszíni kihallgatást, addig az ötvenes évekre egy új kombinált bizonyítási módszerrel fejlődött a nyomozás⁴ folyamatán belül (Girhiny, 2017), ami jól elkülönült mind a szemlétől, mind pedig a kihallgatástól. Végrehajtása során összehasonlítást indukált a szemle és a kihallgatás adataival, és ez által új, komplex bizonyítékot hozhatott létre. A végrehajtási módozatokból megmaradt az a napjainkban is használt forma, amikor a gyanúsított a helyszínen mutat meg tárgyakat, azonban ez továbbfejlődött, és megjelent a cselekmény szemléletes bemutatása is. A szemléletes cselekménybemutatáshoz már a passzív sértett szerepét „eljátászó” segédzemélyzet hozzárendelése is megtörtént. Ismételten meg kell említenünk a hatósági tanúk feladatainak és a képi dokumentáció kialakulásának fejlődését is, ami az előző szabályozóban már megjelent, azonban nem ilyen jellegű garanciális szabályként. A helyszínelés másik változata a végrehajthatóság kérdésköre, ami új elemként jelent meg. Kijelenthetjük, hogy ez idő tájt a helyszíni kihallgatás és a bizonyítási kísérlet olykor egy eljárás keretein belül került végrehajtásra, eltérő metódussal, mint helyszínelés.

-
- 2 130.000/99. B. M. számú körrendelet. A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896: XXXIII. t.-cz. életbe léptetése alkalmából a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére kibocsátott utasítás tárgyában; illetve a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk.
 - 3 Andrej Januarjevics Visinszkij szerepe megerősödött külpolitikai területen, és különféle pozícióin keresztül szakmai anyagok terjesztésére is intézkedett, így az akkori magyar rendőrség is egyre több szakmai anyagot kapott a Szovjetunió Ügyészségétől, melyeket tárgy témakörben az Összövetségi Kriminalisztikai Tudományos Kutató Intézet munkatársai készítettek.
 - 4 A nyomozás eljárási szabályok, valamint kriminalisztikai tételek alapján lefolytatott olyan tervszerű, komplex és kreatív cselekménysorozat, amely által a múlt releváns történései megismerhetők.

A helyszíni kihallgatás mint módszer

A helyszíni kihallgatás „többes mércének” kellett megfeleljen ahhoz, hogy (részben) önálló eljárási cselekményként alkalmazható legyen. Magának a módszernek a kialakulásához egyértelműen a gyakorlati oldalról megjelenő igény kellett, hogy a „motorja” legyen. A helyszíni kihallgatás kialakulását megelőzően hazánkban a szemle volt hivatott a helyszínen történő feladatok végrehajtására, és a kihallgatás különféle ismert változatain keresztül lehetőség volt vallomást tenni. Ugyanakkor gyakorlati oldalról heti szinten találkozhatunk azzal a jelenséggel, hogy adott személy el tudja mondani a történet cselekmény főbb sarokpontjait, azonban annak megfelelő gondolati rekonstrukciója sikertelen. Ezekben az esetekben teljesen észszerű, hogy a helyszínen pontosítsa az elmondást, felhasználva ennek során a helyszínek azt az adottságát, ami fokozza a történetek visszaidézését. Maga a módszer ezen felül gyakran áthidalja a verbális kifejezőképesség hiányában született pontatlanságokat, ezáltal nem csak a vallomástevőnek könnyíti meg az elmondását, de az előadónak is a történetek megértését. Összességében az elméleti rekonstrukciót (kihallgatás) követő helyszíni fizikai rekonstrukció megtörténte egyrésztől pontosítja, korrigálja, esetleg visszaigazolja a cselekmény megtörténetének módját, más részről új bizonyítékokat szolgáltat, ez által válik hasznossá.

A gyakorlati használathoz történő jogi keret megléte legalább ennyire szükséges⁵ (Pitler, 1968) a módszer alkalmazásához. A jogi keretrendszer tekintetében elmondható, hogy a helyszíni kihallgatás pontos szabályozása hosszasan várt magára, egyesek a szemle, később a bizonyítási kísérlet szabályai alapján alkalmazták a módszert. Valójában elmondható, hogy semmi nem tiltotta a módszer alkalmazását, ugyanakkor semmi nem is szabályozta, a szükségessége okán a rendőrök pedig alkalmazták, és a szokásjog kialakította a használhatóság feltételrendszerét. Több évtized után az 1973. évi I. törvényt a büntetőeljárásról módosító 1987. évi IV. törvény – elismerve létjogosultságát és elfogadva a hazai szakirodalomban használt helyszínelés elnevezést – felvette a bizonyítási eszközök sorába. Igaz a helyszínelés jogszabályba iktatásával úgy tűnhet, egy út végére értünk, azonban ez közel sincs így, hiszen nem sokkal később már mint helyszíni kihallgatás jelent meg törvényileg a szemlén belül, és az újabb változásokat követően jelenleg ismét helyszíni kihallgatás, de már mint önálló módszer.

5 A mérgezett fa gyümölcsének elve alapján nemcsak a jogellenesen beszerzett bizonyítékot kell kizárni a bizonyítékok köréből, hanem minden olyan bizonyítékot, amelyet a jogellenesen beszerzett bizonyíték alapján szerez a hatóság.

Helyszínelés a Székely⁶ alkotta fogalomrendszer tükrében

A fogalmi keretrendszer és a korabeli publikációk nagyban segítik, hogy a helyszínelést helyesen meg tudjuk ítélni. Az első helyszíni kihallgatás fogalom az alábbiak szerint mutatja be a cselekményt:

„A helyszínelésnek viszont azt a tevékenységünket nevezzük, amikor a már felderített bűncselekmény elfogott és beismerő vallomást tett gyanúsítottja az eredeti helyszínen mutatja be; hogyan és hol követte el a bűncselekményt. Ez az eljárás tehát a nyomozás legvégén van, mintegy befejező akkordja munkánk-nak.” (Székely, 1953).

A helyszínelés már a korai tanulmányok alapján is egy teljesen önálló eljárási cselekményként jelenik meg (Kertész, 1954). Egyes szerzők a szakmai ismeretést eleve az eljárási cselekmények elhatárolásával kezdték, amely elhatárolás jelen esetben a szemlétől való elhatárolásban tükröződött vissza. A helyszínen történő kihallgatás fogalmilag fel sem merült, hiszen a cselekmény leírásából jól látható, hogy az előzetes kihallgatást követő helyszíni kihallgatást tekintették helyszínelésnek (Székely, 1953). A kor előre haladtával a helyszínelés a nyomozási kísérlet részeként került végrehajtásra, teljesen különálló rendőrségi eljárás-ként, azonban eljárásjogi szempontból egyértelműen a szemle keretein belül került lefolytatásra, így egyfajta kettősség jellemzi a végrehajtását (Kertész, 1954).

Mivel az eljárási cselekményt kizárólag gyanúsítottal szemben hajtották végre, ezért információs oldalról kizárólag a gyanúsított lehetett jelen, tanú nem (Székely, 1953). Később, mivel a helyszínelés fogalmilag a nyomozási kísérlet egyik formájává alakult át, immáron nem csak a gyanúsított, de a tanú is jelen lehetett rajta, amely jelenlét logikai szükségességére is sikerült rámutatni (Kertész, 1954). Ugyanakkor, mivel a bizonyítás érdekében történt a cselekmény, a vizsgálat szakaszában a két fő hatósági tanú jelenlétét előírták, amely személyek bizalmi alapon kerültek kiválasztásra, mivel szerepüket fontosnak ítélték, ezért megbízható személyeket kerestek ehhez a feladathoz (Székely, 1953). Mivel a helyszíni kihallgatás során végrehajtandó bizonyos esetekben szükséges a sértett szerepének a betöltése, ezért erre a célra a rendőrség valamely nyomozója került alkalmazásra, akinek testi épségének megóvására különösen figyeltek (Székely, 1953). Az eljárást vezető személyen kívül a dokumentáltság elősegítéséhez fényképész, illetve jegyzőkönyvvezető alkalmazása ugyancsak előírás volt már ekkor (Székely, 1953). Az eljárási cselekmény segítőként megjelentek a biztosítást végrehajtó személyek is, akiknek többretű feladatuk

6 Székely János akkori rendőr százados, a Belügyminisztérium munkatársa, aki nem azonos a költő, prózáíró, drámaíró Székely Jánossal, aki 1929. március 7-én született Romániában, Tordán.

volt (Székely, 1953). A nyomozási kísérlet égisze alatt végrehajtott helyszínelésnek a jelenlévő személyekre vonatkozóan, a tanúk megjelenése mellett nővumként jelent meg a szakértő és a technikai segédszemélyzet jelenlétének lehetősége, illetve az a meglátás, amely rámutat arra, hogy célszerű minél kevesebb személlyel végrehajtani az eljárást, csak azok legyenek ott, akik ottléte szükséges (Kertész, 1954).

A tárgyalt időszakban a kor szakembere már jól látta a személyi bizonyítás kockázatait, éppen ezért nagy jelentőséget igyekezett tulajdonítani azoknak az eljárási cselekményeknek, ahol kombinált bizonyításra volt lehetőség. Mai szemmel talán érdekes, de a tárgyalt időszakban a szemle adatainak egyfajta visszaigazolásként is alkalmazták az eljárást, ezzel is megállapítva annak helyességét vagy hiányosságát (Székely, 1953). A helyszíni kihallgatás vezetőjének előírták a precíz, pontos előzetes kihallgatást, amit a helyszíni kihallgatás követett, amely során tételesen előírták, hogy mely esetekben, hogyan kell azt végrehajtani. Azokban az esetekben, amikor az elkövető csupán egyszer látta a helyszínt, neki kellett a helyszínre irányítania a bizottságot, ami történhetett járműben vagy gyalogosan. A helyszíni tevékenységet is önállóan mutatta meg, melyhez szükség esetén tárgyakat kaphatott, vagy passzív szereplőket igényelhetett, akiknek feladatát a vallomás alatt maga szabályozta. A helyszíni kihallgatás másik kategóriája az adott korszakban, amikor a helyszínt ismerte az elkövető. Ezekben az esetekben jellemzően a bemutatás szemléltetése és a végrehajthatóság merült fel. Napjainkban a helyszínelés másik kategóriája elkülönülve önálló eljárási cselekményként jelenik meg, ugyanis formailag ezt tekinthetjük a bizonyítási kísérletnek (Székely, 1953). Azonban a kor szakemberei sem mindenben értettek egyet. Jól szemlélteti ezt, hogy Kertész élesen kritizálja Székely érvelését, és igyekszik annak szükségességét aláásni. (Kertész, 1954). Érvei azonban hibás logikai alapokon nyugszanak, így javaslata – iránymutatása – alapján a helyszíni kihallgatás fő bizonyító erejét az önálló, feltáró vallomástételt követő önálló helyszíni bemutatást mint végrehajtási lehetőséget elveti (Kertész, 1954). A helyszínelés egy változatát ismeri el Kertész, amikor a gyanúsított mutatja meg az általa elkövetett cselekmények helyszíneit, a vallomását követően (Kertész, 1954).

A helyszíni dokumentáció elsődleges eleme a jegyzőkönyv, melynek fő „*alaki kellékei a helyszínelés pontos helyének és idejének meghatározása; annak megjelölése, hogy milyen ügyről van szó; a jelenlévő személyek nevének felsorolása; az esemény rekonstruálásának lefolyása, hivatkozással az egyes fényképfelvételekre; a jelenlévő személyek sajátkezű aláírása.*” (Székely, 1953). Ahogyan olvasható, a jegyzőkönyv mellett megjelenik a képi dokumentáció igénye, amellyel szembeni elvárás, hogy kronológiai sorrendben illusztrálja a jegyzőkönyv

leírását, ezzel is elősegítve azt, hogy azon személyek is megérthessék a helyszínen történeteket, akik a nyomozásban tevékenyen nem vettek részt (Székely, 1953). A jogszabályi háttér feltüntetése ekkor még nem volt eleme a jegyzőkönyvnek (Székely, 1953).

A cselekmény végrehajtása precízen kimunkált folyamatként jelenik meg. Egyértelmű megelőző eljárási cselekmények a helyszíni szemle és a kihallgatások, s ezt követően hajtható végre a vizsgálat szakaszában a helyszíni kihallgatás mint önálló eljárási cselekmény (Székely, 1953). A jelenlévők körén felül alapvető igényként jelentkezik a fényképes dokumentáltság, amely a jegyzőkönyv „mellékleteként” itt jelenik meg elvárásként először. Ugyancsak kimagasló a végrehajtásba bevitt céltudatosság, amely megmutatkozik a leírt felhasználhatóságban és a „tanácsokban”, melyeket a végrehajtáshoz javasol a szerző. A hatósági tanúk kiválasztásának kérdésköre, illetve a feladatuk bemutatása – egészen a jövőbeni eshetőleges feladatukig – magas színvonalon kidolgozott logikai gondolatmenetet mutat be (Székely, 1953).

Összehasonlítva a helyszíni kihallgatás tárgyidőszakát a megelőzően tárgyalt időszakokkal, nagyfokú eltérések tapasztalhatók. A helyszíni kihallgatás a vizsgált időszakban teljes mértékben elkülönült a szemlétől, és önálló cselekményként helyszínelésként jelent meg. Mindaddig, míg az előző szabályozó a szemle részeként egyfajta kihallgatási technikaként használta a helyszíni kihallgatást, addig az ötvenes évekre egy új, kombinált bizonyítási módszerré fejlődött, ami jól elkülönült mind a szemlétől, mind pedig a kihallgatástól. Végrehajtása során összehasonlítást indukált a szemle és a kihallgatás adataival, és ezáltal új, komplex bizonyítékot hozhatott létre. A végrehajtási módozatokból megmaradt az a napjainkban is használt forma, amikor a gyanúsított a helyszínen mutat meg tárgyakat, azonban ezt továbbfejlesztették, és megjelent a cselekmény szemléletes bemutatása is. A szemléletes cselekménybemutathoz már a passzív sértett szerepét „eljátszó” segédszemélyzet hozzárendelése is megtörtént. Ismételten meg kell említenünk a képi dokumentáció kialakulásának fejlődését is, ami az előző szabályozóban már megjelent, azonban nem ilyen jellegű garanciális szabályként. A helyszínelés másik változata a végrehajthatóság kérdésköre, ami új elemként jelent meg. Kijelenthetjük, hogy ez idő tájt a helyszíni kihallgatás és a bizonyítási kísérlet olykor egy eljárás keretein belül került végrehajtásra eltérő metódussal – mint helyszínelés –, igaz ezzel ellentmond a szakirodalom egy másik, egy évvel későbbi ismert műve, ahol a bemutatott esetleírás pontosan arra irányul, hogy az elkövető képes volt-e az általa elmondott feladatot a helyszínen végrehajtani (Kertész, 1954).

Álláspontom szerint a már ismertetett gondolatsorral kialakult a helyszíni kihallgatás mint kriminalisztikai módszer és mint önálló eljárási cselekmény.

Fentiek okán publikációm további soraiban azt a fejlődési folyamatot kívánom bemutatni, amely nívumként jelent meg a fogalomkörben, amely módosítások, korrekciók új lehetőségeket adtak, esetleg meglévőket vettek el.

Helyszínelés a Demeter⁷ alkotta fogalomrendszer tükrében

A helyszínelés témakörben közel tíz évre volt szükség, hogy újabb megfogalmazásban láthassuk, ez az alternatív fogalom talán nem olyan találó módon foglalja össze a helyszínelést, azonban a fogalom értelmezése már figyelemreméltó. Az alternatív fogalom szerint a helyszínelés:

„A helyszínelés az a nyomozási cselekmény, amelynek során a terhelt, vagy tanú a nyomozás szempontjából lényeges helyet, vagy cselekményt maga mutat meg a nyomozóhatóságnak hatósági tanúk jelenlétében.” (Demeter, 1961).

Az ismertetett fogalom alapján a helyszínelés mint önálló cselekmény kerül bemutatásra, mivel megvannak a *„sajátos eljárási és taktikai szabályai”* (Demeter, 1961). Tehát kijelenthetjük, hogy a kriminalisztikai módszerként bevezetésre került helyszínelés állandósult mint önálló eljárási cselekmény. A más eljárási cselekményektől való elhatárolás tekintetében Demeter azt mondja *„a helyszínelésnek sok közös vonása van a kihallgatással. Mind a helyszínelés, mind a kihallgatás esetében a terhelt vagy a tanú, vallomást tesz a nyomozót érdeklő bizonyos körülményekkel kapcsolatban.”* (Demeter, 1961). A különbségek tekintetében a hatósági tanúk jelenléte, illetve a kihallgató személy általi bemutatás a legmarkánsabb eltérés. A szerző külön kiemeli, hogy a végrehajtás módjánál a kihallgatott személy *„csak leírja, elmondja, de nem mutatja be a nyomozónak a bűncselekménnyel kapcsolatos cselekményeit, továbbá utal arra is, hogy a cél pontosan az, „hogy a terhelt vagy a tanú megmutassa a nyomozónak és a hatósági tanúknak az ügy szempontjából fontos tárgyakat, helyeket”* (Demeter, 1961). Egy másik fontos megállapítás, amely szerint a helyszínelés azért fontos, mert *„a helyszínelés olyan esetet is feltár, amelyekről a nyomozóhatóságnak nem volt tudomása”* (Demeter, 1961).

Azon személyek tekintetében, akik a helyszínelésen megjelenhettek, csekély változás történt. Ennek oka az, hogy megfelelő írásos dokumentáltság hiányában, a leírások alapján arra következtethettünk, hogy amennyiben a helyszínelés azt indokolta, a helyszínelés keretein belül új eljárásokat fogantatosítottak. Demeter e tekintetben is világosan fogalmaz *„...a helyszínelés során annak*

7 Dr. Demeter András a Belügyminisztérium munkatársa, később a közlekedési szakterület neves szakértője.

eredményeihez képest szükségessé válhatik helyszíni szemle tartása, illetőleg az eredetileg megtartott helyszíni szemle megisméltése, kiegészítése is. A két nyomozási cselekmény különállása abból adódik” (Demeter, 1961). A leírtak alapján az a gyakorlat, hogy a helyszínelés keretein belül más eljárási cselekmény lefolytatásra kerül, ebben az időben már nem helytálló kijelentés. Annak tekintetében, hogy a terhelten kívül más személlyel szemben is lefolytatták-e a cselekményt, világos választ kapunk, amely szerint „...meghatározott eljárási szabályok betartásával a vallomástevő maga mutatja meg a nyomozó hatóságnak” (Pusztai, 1968).

Tartalmi szempontból a helyszínelés nem módosult, kihangsúlyozásra került a módszer mibenléte, hogy a helyszínek vagy útvonalnak a létezését miként indokolt bemutatni, illetve a helyszíni tevékenységet miként célszerű vizsgálni. Konkrétan nem került leírásra, hogy a folyamatot előbb analizálták, majd szintézis segítségével gondolták újra annak tartamát, azonban ez a szöveggörnyezetből kiolvasható (Demeter, 1961). Az irányítás szempontjából lényeges kijelentés, hogy „A helyszínelés csak önkéntes alapon történhetik, arra sem a tanút, sem a gyanúsítottat kényszeríteni nem lehet.” – milyen indíttatásból és kikkel lehet végrehajtani azt. Ugyancsak fontos a cél kijelölése, amely ekkor a „bizonyítékok helyszíni ellenőrzése és új bizonyítékok beszerzése.” (Demeter, 1961).

A korabeli rögzítési mód változatlan, azonban érdekes iránymutatást találunk a végrehajtás dokumentációjára, ami így hangzik: „A helyszínelésen részt vevő terheltnak vagy tanúnak a helyszínelés folyamán, azzal párhuzamosan folyamatos vallomást kell tennie s ezeket folyamatában kell jegyzőkönyvben rögzíteni. Megengedhetetlen, hogy a helyszínelés után, a hivatali helyiségben történjék az egész helyszínelésre kiterjedő jegyzőkönyvi vallomás felvétele, mert ebben az esetben a helyszínelés megszűnik a közvetlen észlelés eszköze lenni és az egész cselekmény ismételt kihallgatássá válik.” (Demeter, 1961).

A végrehajtás tekintetében továbbra is súlyponti gondolat, hogy a tettes a helyszíni tevékenysége során nehogy megkísérelje a szökést, azonban meglévő, viszont ily módon elsőként itt dokumentált gondolatok, hogy intézkedni kell arra, hogy a tettes nehogy megsemmisítse a helyszíni nyomokat, és nehogy érintkezésbe léphessen a helyszínen a nyomozás által még nem ismert társaival. Ugyancsak figyelemreméltó és kissé ellentmondó az a gondolatsor, mely hangsúlyozza, hogy a helyszínen felkutatott nyomokat rögzíteni indokolt, mert „a helyszínelés csak akkor válik bizonyító eszközzé, ha eredményeit más adatokkal is alátámaszthatók.” (Demeter, 1961). Ez utóbbi gondolat lehet a támpontja annak az elterjedt álláspontnak a kezdeti csírája, amely a helyszínelést – napjainkban helyszíni kihallgatást – a személyi bizonyítás kategóriájába sorolja. Azt kell feltételez-zük, hogy a korabeli előzetes kihallgatás nem azokra a specifikumokra és nem

olyan precizitással történt, ahogyan azt napjainkban elvárjuk az eljárások vezetőitől. Feltételezésünket erősíti az a cikk, mely azt taglalja, elképzelhető, hogy az elkövető olyan helyszínre vezet a rendőröket, amely helyszínre maga szálította az áldozatot, felhívva a figyelmet a negatív körülmények jelentőségére (Dobos, 1964). A leírás alapján sokkal inkább egy általános kihallgatásként kell a korabeli előzetes kihallgatásra gondolnunk, mely ellentmondásra – ismerve Kertész alig négy évvel későbbi munkáját a témakörben (Kertész, 1965) – éppen ezért fokozott figyelmet kell fordítanunk annak későbbi vizsgálatára.

A témakör vitákat generált, egyfelől a helyszínelés lényegét vitatták, másfelől annak létjogosultságát, hogy önálló eljárási cselekményként tekinthetünk rá, vagy egyfajta kiegészítő cselekményként a már ismert eljárási cselekményekhez. Többek pedig az eljárási cselekmény elnevezésének helyességét firtatták (Illár, 1983). Ez idő tájt voltak olyanok is, akik teljesen fölöslegesnek tartották a helyszínelést (László, 1971), és ebben támogatást is kaptak (Oláh, 1972).

Helyszínelés az Illár⁸ alkotta fogalomrendszer tükrében

Ebben a bizonytalan időszakban nagy igény mutatkozott egy vonalmértékként szolgáló szakmai anyagra, amely nem is váratott sokat magára.

„A helyszínelés önálló nyomozási cselekmény, amelynek keretében a kihallgatott személy bűncselekménnyel összefüggő:

- 1. helyeket mutat meg;*
- 2. helyszíneket, helyzeteket rekonstruál;*
- 3. cselekményeket szemléletesen mutat be,*

miközben vallomást is tesz annak érdekében, hogy az ügy felderítéséhez, megítéléséhez szükséges tények pontosan megismerhetők legyenek.” (Illár, 1983).

A már említett felfokozott érdeklődési fókuszban lévő helyszínelést Illár nagyon helyesen nem csupán egy eljárási cselekmény szempontrendszeréből kezdi el vizsgálni. Figyelembe véve az eljárási cselekményeket, külön-külön határolja el a helyszínelést valamennyitől, így bizonyítva annak független, önálló mivoltát.

„A helyszíni szemle az adott helyszínen lezajlott „egész” esemény (esemény-sor) anyagi jeleit igyekszik feltárni, s ezek segítségével egy sor kérdésre vár választ.” – írja, majd később részletezi *„... s az eljáráson kívül más személyi feltétele nincs...”*, amely gondolatokkal helyesen szemlélteti a szemlét. Ezzel szembe állítja a helyszínelést, amely álláspontja szerint *„A helyszínelés a helyszín csak egy részével foglalkozik”*, és nagyon helyesen mutat rá a lényegi

8 Dr. Illár Sándor az állam- és jogtudományok kandidátusa, a Rendőrtiszti Főiskola neves kriminalistája.

elemére „*A helyszínelés szintén helyhez kötődik, de személyhez is kapcsolts, ezért kettős bizonyítékforrásnak tekinthető.*” A helyszíni tevékenység tekintetében is helyes az a megállapítás, hogy még a szemle egy feltalált, „változatlan” állapotot dolgoz fel a módszereivel, addig a helyszínelés „*többféle változás jeleit hordozza magán*” (Illár, 1983).

Illár gondolatai alapján „*A kihallgatás rendszerint gondolati úton megvalósított rekonstrukció*”. Ezzel szemben a helyszínelésről az alábbiak szerint vélekedik: „*A helyszínelésnél a kihallgatási „többletet” éppen az nyújtja, hogy a kihallgatott az egy bizonyos helyhez, cselekményhez kötődő élményanyagot abban a tárgyi környezetben tudja visszaidézni, amelyben átélte, s a látottak, a megtörtént események rekonstrukciója révén tudja azt megerősíteni, ha kell, tévedését korigálni, vagy éppen állításának képtelenségét dokumentálni. Csak a tényismereten, a helyismereten nyugvó helyszíni vallomás nyújthatja az említett gondolati rekonstrukcióvalóságghű képét.*” (Illár, 1983).

Sokáig a szemle, majd később a nyomozási kísérlet keretein belül került lefolytatásra a helyszínelés, később a nyomozási kísérlet új elnevezést kapott, kissé átalakult, azonban „utódjának” a bizonyítási kísérletet tartjuk. A bizonyítási kísérlet és a helyszínelés különbsége „*a két bizonyítási eljárás céljában fedezhető fel. A bizonyítási kísérlet célja az arról való meggyőződés, hogy esemény, jelenség meghatározott módon történhetett-e meg, míg a helyszínelés a vallomás helyszíni kiigazítása, ellenőrzése*” (Illár, 1983). A másik domináns eltérés „*a cselekmények műveletét mikéntjét a helyszínelésnél az érdekelt személy, a bizonyítási kísérletnél a hatóság határozza meg*” (Illár, 1983).

Indokolt még a helyszínelést elkülöníteni a felismerésre bemutatástól, egészen pontosan a helyszínelés azon változatát, amikor a helyszínelés tárgya valamely helyszín megmutatása. A felismerés ebben az esetben csupán egy része az eljárásnak, amely felismerés a felismerésre bemutatásnál nem is helyhez kötött, azonban az irányító hatás szempontjából a felismerés körülményeit a hatóság irányítja, és taktikájában, lefolytatásában egy teljesen más eljárási cselekmény.

A helyszínelés törvényes végrehajthatósága és a célszerűség figyelembevételével a nyolcvanas évek oktatási tananyagaiban, publikációkban már konkrétan megjelent a lehetséges résztvevők köre. Első körben a legfontosabb személyek azok a már előzetesen kihallgatott gyanúsított(ak), tanú(k), akikkel szemben a helyszínelés lefolytatásra kerül, illetve a gyanúsítottnak az ügyvédje jelen lehetett az eljárásnál. Továbbra is jelen lehetnek a hatósági tanúk, akik a garanciális elve miatt, továbbá objektivitásuk okán rendszerint alkalmazásra kerültek. A korszakot megelőző időszakban homogén formában megjelent a szükséges rendőri erő, azonban a szaktanácsadó szerepkör kialakulásával ez a lehetőség formailag szélesedett. Igaz jellemzően rendőri segítség volt a szaktanácsadó, de

a bevonható szaktanácsadó szerepkörének kialakulásával formailag a megfelelő szaktudással rendelkező más személy is megjelenhetett, mint az eljárásvezető segítője, és szakmailag segíthette az eljárás lefolytatását, ezzel újabb lépéssel fejlődött a helyszínelés végrehajtása.

A már ismert taktikai jellegű szempontrendszer exponenciális fejlődésen ment át. A helyszínelés taktikai kérdését egyértelműen a változatokhoz igazítva alakították a kor szakemberei, ezek az alábbiak voltak.

- Ahogyan ismeretes, az eljárás alá vont személy önként vállalja a cselekményen való aktív részvételt – ennek hiányában magának a módszernek nincs létjogosultsága –, éppen ezért kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a kihallgatások során kialakult bizalmi viszony megmaradjon.
- Ez a körülmény indokolja, hogy elsősorban a pszichológiai tényezőket kell figyelembe venni, a már meglévő „nyomásmentes szituáció” fenntartása különösen fontos, hiszen az irodai kihallgatást követően sok „idegen ember” előtt kialakulhat egy olyan stresszhatás, ami gátolja az eljárás sikeres lefolytatását. Nem szerencsés egy provokatív, arrogáns személy, vagy egy kinyilatkoztató jellegű személy jelenléte, hiszen olykor egy rossz megjegyzés, vagy elítélő pillantás is olyan eseménysort indíthat el, amely meghiúsítja az eljárást.
- Egy másik fontos, az eljárásban domináns része a taktikai végrehajtásnak a kezdeményezőkézség érvényesülésének biztosítása. A cselekmény során az eljárás vezetője előtt már ismert – azonban korrekcióra, pontosításra vagy új adatra irányuló – körülmények megismerésére irányuló cselekmény során az eljárás alá vont személy részére indokolt részben átadni az irányítást.
- Az egész eljárás során az érkezési távozási útvonalak megmutatását – akár gyalogosan, akár járművel történik az érkezés, távozás – úgy kell végrehajtani, ahogyan azt az eljárás alá vont kéri. Ezekben az esetekben ez a személy halad elől, ha gyalogosan érkezünk, miközben felidézve mutatja és narrálja a történeteket.
- A helyszíni rejtékhely megmutatásánál hagyni kell, hogy az eljárás alá vont érkezen a megfelelő helyre, és ő mutassa meg, amit szeretne, ne találjuk meg helyette a keresett eszközt, nehogy úgy tűnjék, hogy irányított a cselekmény. A szakemberek egy része nagyon helyesen úgy véli, hogy a vallo-más közbeni mutogatás megkönnyíti (pótolja) a szavakkal ki nem fejezhető jelenségek és körülmények feltárását, így az célszerű és javallott. Természetesen ez is személy és szituáció függvénye (Tremmel, 1998).
- A kezdeményezőkézség átruházása mellett nehéz úgy koordinálni a cselekményt, hogy megfelelő keretek között maradván a kívánt cél érdekében történjen, éppen ezért a nyomozónak úgy kell megfelelő mederben tartani azt, hogy közben a célt elérje.

- A dokumentáció során a részletekre nagy hangsúlyt kell fektetni, főként a tekintetben, hogy melyek azok a részletek, melyet csak az a személy ismerhetett, aki a helyszínen jelen volt, ezzel is megalapozva az elmondást. Magának a kérdésfeltevésnek is olyannak kell lennie a helyszínelés során, hogy amennyiben indokolt, az befolyásmentes legyen, ez a nyomozói magatartás egyik fontos eleme (Bíró, 2007).
- Eddigiekben is ismert volt a nyomozók előtt, hogy több közreműködéssel is elvégezhető a helyszínelés, azonban mivel annyira csekély mértékben fordult elő, ez kevésbé szabályozott terület maradt. Gyakorlatilag abban az esetben tartották célszerűnek a kor szakemberei a több közreműködő jelenlétét, ha már nagymértékben ismert volt a cselekmény, és az elmondások közötti eltérések igazolására vált célszerűvé annak végrehajtása, más esetben nem alkalmazták. Ezekben az esetekben mindkét végrehajtás során külön hatósági tanúkat alkalmaztak, nehogy összekeveredjen a gondolataikban az elmondás.
- A vallomástétel és a bemutatás kapcsolata is szigorúan szabályozott lett, kifejezetten tiltotta az összefoglaló jellegű elmondásokat, és előnyben részesítette azt a módozatot, amikor a bemutatás során folyamatában történik a vallomástétel.
- Ismertté vált a helyszínelés szakaszolásának jelentősége, ezt főként az időben hosszabb és különböző tevékenységű, illetve az eltérő helyszínű cselekményeknél alkalmazták.

Az eljárási cselekmény rögzítésének módja is egy jelentős fejlődésen ment keresztül. A jegyzőkönyvi rögzítés maradt továbbra is az alapvető módozat, azonban a jegyzőkönyv szakaszolása és tartalmi elemei tételesen kerültek meghatározásra (Illár, 1983). Az eltelt harminc évben a fényképfelvételek segítettek megfelelően szemléletesen bemutatni az eljárási cselekményt. Elmondhatjuk, hogy itt is változás történt, elsősorban jegyzőkönyv készült, amelynek kiegészítő dokumentumai lehetnek képmagnó-, magnetofon-, illetve filmfelvételek, fényképek, helyszínrajzok. Ezzel a felsorolással kialakult a napjainkban is használatos fő rögzítési módok teljes köre. Néhány évvel később került pontosításra, hogy a spontán vallomástétel során a cselekmény ismételt bemutatásának kérése, melynek célja a fényképen történő dokumentálás, egy ismert és használt technika, és ez nem korlátozza a vallomástétel spontaneitását (Tremmel, 1998).

A nyomozati tervek mellett kialakult a helyszínelésre vonatkozó külön terv igénye is. A cselekmény végrehajtásánál külön figyelmet kapott az a tény, hogy a szemle adataival összevethető a helyszínelés eredményeképp kapott információ, a kihallgatások adataival ugyancsak összevethető a helyszínelés során elhangzott

elmondás. Itt került megállapításra, hogy a megfelelő részletességű helyszínelésnél az eljárás alá vont olyan dolgokat mondhat el, mutathat meg, amelyet csak az a személy tudhat, aki a cselekményt elkövette, vagy aki a cselekmény helyszínén annak elkövetésekor jelen volt. Ez bizonyítási szempontból is új távlatokat nyit, mert az eddig személyi bizonyítási rendszerben kezelt helyszínelés egy újabb oldalát mutatta meg. Ennek jelentősége felértékelődik, ha alapul vesszük azt a tételt, hogy egy-egy megoldási javaslat ellenőrzése, vertifikálása ugyancsak tekinthető akár bizonyításnak, ezekben az esetekben „*a megismerés szubjektuma a bizonyítandó tétel igaz voltát más, igaznak ismert tételek segítségével nem egy harmadik személy, hanem saját maga számára »mutatja ki«*”, vagyis nem meggyőz, hanem meggyőződik (Bócz, 2008). Kijelenthetjük, hogy a megfelelő részletességgel végrehajtott előzetes kihallgatás adatai, összevetve a helyszínen tapasztalt anyagi, tárgyi körülményekkel egy új, kombinált bizonyítékformát hoztak létre, melynek bizonyító ereje jelentős. Ugyancsak novum, hogy a helyszínelés mint a bűnmegelőzés eszköze is előtérbe kerül, hiszen a helyszínen bemutatott módszerek ismerete, továbbá a kinyilatkoztatott okok megléte rámutathat azokra a körülményekre, hiányosságokra, amelyek a bűncselekmény elkövetését elősegítették. A korszak további vívmányai közé tartozik az a felsorolás, amely megalapozta napjaink helyszíni kihallgatásainál a végrehajthatóságot, ez nevesítve: az önkéntesség hiánya, ha a helyszín teljesen eltűnt, átalakult, hiányos adatok esetén, ha az élet, testi épség veszélyeztetésével járhat, továbbá „*erkölcsi megfontolásból*” (Réthelyi, 1971).

A már megismertetett Illár által képviselt fogalomrendszer köré csoportosított ismeretanyag néhány év elteltével korrekcióra szorult. Ennek okai közül az első, hogy a hatályos büntetőeljárás törvény 1987-ben beiktatott módosítása (Illár, 1988) önálló bizonyítási eszközként ismerte el a helyszínelést. A törvénybe iktatás alkalmával Illár összegző művében korrekt módon mutatta be a helyszínelés szükségessége és szükségtelensége körüli kérdéskört. Külön érdekesség, hogy mindaddig, amíg a törvény helyszíni kihallgatás névvel iktatta be a bizonyítási eszközt, addig a kriminalisztika még évekkel később is helyszínelésként végezte ezeket az eljárási cselekményeket (Illár, 2002). A korrekciót követő új fogalom ezt követően így hangzott:

„*A helyszínelés önálló nyomozási cselekmény (bizonyítási eljárás), amelynek keretében az előzetesen már kihallgatott személy bűncselekménnyel összefüggő:*

- 1. helyeket, tárgyi bizonyítási eszközök feltalálási helyét mutatja meg;*
- 2. helyszíneket, helyzeteket rekonstruál;*
- 3. cselekményeket szemléletesen mutat be,*

miközben vallomást is tesz annak érdekében, hogy az ügy felderítéséhez, megítéléséhez szükséges tények pontosan megismerhetők legyenek.” (Illár, 2002).

Ahogy látható, a fogalmi változás pontosításokra épült, és analizálta az eljárási cselekmény végrehajtásának körülményeit, azonban tartalmi szempontból nem változtatott azon, mivel a tárgyi bizonyítási eszközök hollétének megmutatása eddig is részét képezte a végrehajtásnak (Bence, 1971).

A korrekciós irányvonal részeként pontosításra került a „megmutatás”, a „rekonstruál” és a „szemléletes bemutatás” fogalmak tárgykörbeli pontos jelentése. Szintén új elemként jelent meg a helyszínelés változatainál az „új bizonyítási eszköz beszerzése”, amely cselekmény eddig más elnevezés alatt, de ugyanazon tartalommal került végrehajtásra.

A helyszínelés mint helyszíni kihallgatás megjelenése törvényi szinten azonban zavarokat okozott. A kialakult gyakorlat, illetve a jogszabályi keretek gyakran összeütközésbe kerültek, melyről részletes tanulmány is született (Borai, 1992), azonban ez az eljárási cselekmény kriminalisztikai szempontú fejlődésfolyamatát kevésbé érintette.

Helyszínelés a Lakatos⁹ alkotta fogalomrendszer tükrében

A helyszínelés jelenkori fogalma:

„A helyszíni kihallgatás az a krimináltaktikai módszer, amelynek keretében az előzetesen már kihallgatott személy a vizsgált eseménnyel összefüggő

- 1. helyeket, tárgyi bizonyítási eszközök hollétét mutatja meg;*
- 2. helyszíneket, helyzeteket rekonstruál;*
- 3. cselekményeket szemléletesen mutat be,*

és közben vallomást is tesz annak érdekében, hogy az ügy felderítéséhez, megítéléséhez szükséges tények pontosan megismerhetők legyenek.” (Lakatos, 2005).

Ennek a megfogalmazásnak van egy kiterjesztő hatása, ugyanis a helyszínelés törvénybe iktatásáig a cselekményt bármely eljárásban használhatta az eljáró. Ezt a korlátlan használhatóságot mutatja be szemléletesen Lakatos (2005), amikor krimináltaktikai módszerként jelöli meg a helyszíni kihallgatást, és az addig elfogadott „bűncselekménnyel összefüggő” kifejezést a „vizsgált eseménnyel összefüggő” fogalomra változtatja. A krimináltaktikai módszer alatt a kriminalisztikán belül azt a tevékenységet értjük, ami a legracionálisabb és a leghatékonyabb végrehajtási mód. Mint ismert, a krimináltaktika elemei több szintből álló rendszerben helyezhetők el, melynek első szintje, alapeleme maga a krimináltaktikai módszer (Katona, 2002). A Lakatos alkotta fogalomról elmondható, hogy részben módosította Illár fogalmát a fentiek alapján.

9 Dr. Lakatos János r. ezredes a Rendőrtisztai Főiskola mestertanára, a kriminalisztika karizmatikus oktatója.

Zárógondolatok

A Lakatos alkotta fogalmat követően is született a helyszíni kihallgatást tárgyaló kriminalisztikai tankönyv (Angyal et al., 2022), melyben Anti¹⁰ elfogadja a Lakatos féle fogalmat, igaz bizonyos kérdéskörökben korrigál a téma tárgyalásánál. Jómagam ugyancsak osztom azt a véleményt, hogy a helyszíni kihallgatás – sokáig helyszínelés – fogalma kialakult és jelenlegi formájában és tartalmával megfelelően szolgálja az igazságszolgáltatást. Ez azonban közel sem jelenti azt, hogy a témakör nem igényel több vizsgálatot, hiszen a jövőbeni kutatások, vizsgálatok főbb irányai a felhasználhatóság, a dokumentációs lehetőségek, a racionált alkalmazhatóság, a bizonyító erő és további kérdések köré csoportosulhatnak, mivel nem egy kialakult és stagnáló fogalomról, hanem egy innovatív krimináltaktikai módszerről beszélünk.

Felhasznált irodalom

- Angyal M. (2016). A kriminalisztikai megismerés, avagy a kriminalisztika megismerése. In Fenyvesi Cs. & Herke Cs. (Szerk.), *A munkát nem lehet eltitkolni. Tiszteletkötet Tremmel Flórián professzor emeritus 75. születésnapjára* (pp. 7–11). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar.
- Anti Cs. L. (2022). Helyszíni kihallgatás. In Fenyvesi Cs., Herke Cs. & Tremmel F. (Szerk.), *Kriminalisztika* (pp. 509–520). Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Bence L. (1971). A helyszínelés gyakorlati problémái. *Belügyi Szemle*, 19(9), 31–36.
- Bíró Gy. (2007). *Kriminalisztika*. Lícium – ART Könyvkiadó Kft.
- Bodor E. (1957). A nyomozási kísérlet és a helyszínelés. *Rendőrségi Szemle*, 5(10), 654–666.
- Borai Á. (1992). Érdekelte részvétele a nyomozási cselekménynél – a helyszínelés. *Rendészeti Szemle*, 40(11), 18–28.
- Bócz E. (2008). *Kriminalisztika a tárgyalóteremben*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.
- Demeter A. (1961). A helyszínelés. In Viski L. (Szerk.), *Kriminalisztika* (pp. 513–516). Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztálya.
- Dobos J. (1964). Negatív körülmények a helyszínen. *Belügyi Szemle*, 11(1), 54–59.
- Fenyvesi Cs. (2004). *A kriminalisztika tendenciái*. Dialóg Campus.
- Girhiny K. (2015). A nyomozások új irányvonalai. A technikai jellegű bizonyítási módszerek dominanciája. *Magyar Rendészet*, 15(15), 89–99.
- Girhiny K. (2016). A nyomozások fejlődése a magyar rendőrségen, az első bűnvádi perrendtartás előtt. In Ádám A. (Szerk.), *PhD Tanulmányok 14* (pp. 33–53). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola.

10 Anti Csaba László r. alezredes mesteroktató, az NKE-n oktató kiváló kriminalista.

- Girhiny K. (2017). Gondolatok a helyszíni kihallgatásról a bizonyítási eljárások tükrében. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig* (pp. 189–196). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- Gross, H. (1893). *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik 1-2*. Leuschner und Lubensky's Buchhandlung.
- Illár S. (1988). A helyszínelés törvénybe iktatása. *Belügyi Szemle*, 26(3), 8–12.
- Illár S. (1983). A helyszínelés. In Illár S. (Szerk.), *Krimináltaktika* (pp. 177–199). BM Könyvkiadó.
- Illár S. (2005). A helyszínelés. In Lakatos J. (Szerk.), *Krimináltaktika II.* (pp. 36–58. Rejtjel Kiadó.
- Katona G. (2002). *A kriminalisztika és a bűnügyi tudományok*. BM Kiadó.
- Kertész I. (1965). *A kihallgatási taktika lélektani alapjai*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Kertész I. (1954). Nyomozási kísérlet. *Rendőrségi Szemle*, 3(3), 238–250.
- Kosutány G. (1890). *Nevezetesebb bűnesetek. 2. kötet*. Lampel Róbert.
- Lakatos J. (Szerk.) (2005). *Kriminalisztikai alapismeretek*. Rendőrtisztviselői Főiskola.
- Lakatos J. A helyszíni kihallgatás. In Lakatos J. (Szerk.), *Krimináltaktika II.* (pp. 97–125). Rejtjel Kiadó.
- László J. (1971). A helyszínelésről. *Belügyi Szemle*, 9(12), 72.
- Nyitrai E. (2018). Az interoperabilitási e-nyomozás alapjai. *Belügyi Szemle*, 66(10), 108–121. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.10.7>
- Oláh J. (1972). Szükséges-e a helyszínelés. *Belügyi Szemle*, 10(4), 69–70.
- Pitler, R. M. (1968). The Fruit of the Poisonous Tree Revisited and Shepardized. *California Law Review*, 56(3), 579–651.
- Pusztai L. (1968). Nyomozási cselekmények a büntett helyszínen. *Belügyi Szemle*, 6(11), 60–65.
- Réthelyi J. (1971). A helyszínelés megítéléséről. *Belügyi Szemle*, 9(6), 53–54.
- Szende A. (1967). A nyomozási kísérlet és a helyszínelés. *Belügyi Szemle*, 5(12), 35–40.
- Székely J. (1953). A helyszínelés, mint a bizonyítás fontos eszköze. *Rendőrségi Szemle*, 1(3), 244–252.
- Tremmel F. (1998). Helyszínelés. In Tremmel F. (Szerk.), *Kriminalisztika tankönyv és atlasz* (pp. 323–329). Dialóg Campus Kiadó.

Alkalmazott jogszabályok

130,000 99. B. M. számú körrendelet. A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896:XXXIII. t.-cz. életbeléptetése alkalmából a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére kibocsátott utasítás tárgyában

1987. évi IV. törvény

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Girhiny K. (2024). A helyszíni kihallgatás kriminalisztikai fejlődésfolyamata hazánkban. *Belügyi Szemle*, 72(6), 1037–1055. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJA.2024.v72.i6.pp1037-1055>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Girhiny Kornél, aki a girhiny.kornel@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.